ROZVOJ SOCIÁLNE ZAMIERENÝCH UMELECKÝCH POSTUPOV V KRAJINÁCH VYŠEHRADSKEJ SKUPINY

METODICKÁ PRÍRUČKA. ČASŤ 1.: DRÁMA VO VZDELÁVANÍ

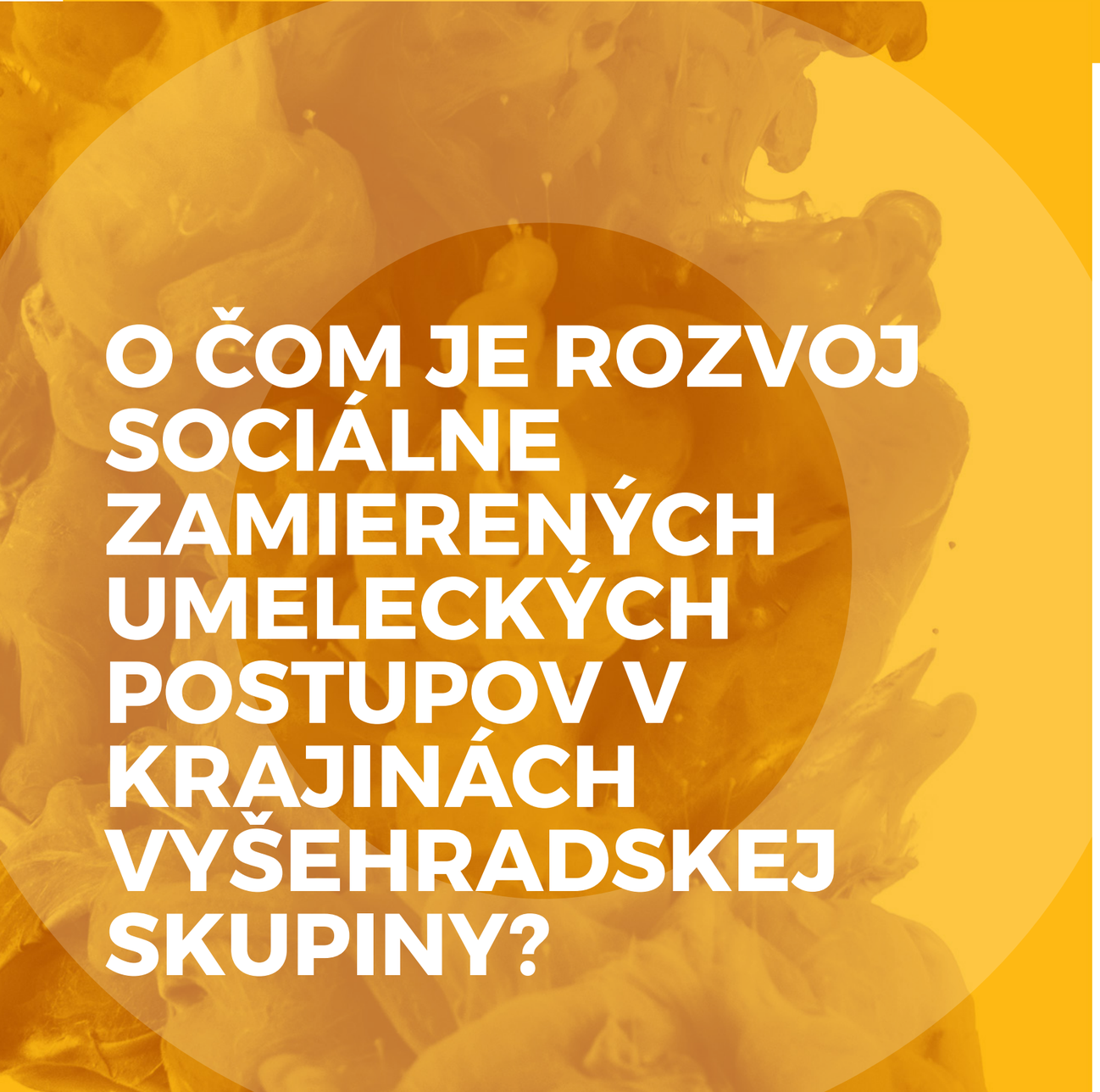

O ČOM JE ROZVOJ SOCIÁLNE ZAMIERENÝCH UMELECKÝCH POSTUPOV V KRAJINÁCH VYŠEHRADSKEJ SKUPINY?

Zámerom projektu Rozvoj sociálne zamierených umeleckých postupov (SAP – Social Art Practices) v krajinách Vyšehradskej skupiny je posilniť prepojenie medzi odborníkmi sociálne angažovaného umenia v regiónoch. Našim cieľom je vytvoriť silnú sieť SAP v regióne V4 a prepojiť organizácie a odborníkov, ktorí využívajú umenie ako prostriedok na dosiahnutie zmeny v spoločenstve. Opatrenia proti šíreniu COVID-19 a lockdown poukázali na potrebu užšej spolupráce medzi odborníkmi pracujúcimi v sociálnej, umeleckej oblasti a v oblasti vzdelávania, aby znevýhodnení študenti bez adekvátneho prístupu na internet a technologických vymožeností, často s nižšou digitálnou gramotnosťou dosiahli úroveň svojich rovesníkov. Účelom iniciatívy je podporiť snahu spoločne čeliť výzvam vo vzdelávaní znevýhodnenej mládeže, ktorá trpí následkami digitálnej priepasti v regióne V4. V rámci projektu si členovia môžu vymieňať skúsenosti, vedomosti a naštartovať ďalšie regionálne iniciatívy.

Táto metodická príručka je súčasťou online vedomostnej databázy, kde sa zhromažďujú užitočné zdroje pre sieť V4-SAP. Pro Progressione už niekoľko rokov organizuje medzinárodnú Akadémiu, v rámci ktorej spája najdôležitejšie zainteresované strany sociálne angažovaného umenia v Európe. Program ponúka odbornú prípravu pre mladých profesionálov z umeleckej a sociálnej oblasti či z oblasti vzdelávania, ktorí pracujú so znevýhodnenou mládežou, aby získali nové nástroje do praxe. V4 Akadémia sociálne zameraných umeleckých postupov využíva bohaté poznatky nahromadené počas predchádzajúcich Akadémií, aby tak vytvorila metodológiu špecifickú pre V4 región. Príručka je prostriedkom pre zintenzívnenie nášho vplyvu a zdieľaním osvedčených postupov z Akadémie V4 so širokou komunitou sociálne angažovaných umelcov v tomto regióne.

Projekt je spolufinancovaný vládami Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska prostredníctvom Vyšehradských grantov z Medzinárodného vyšehradského fondu. Poslaním fondu je presadzovať myšlienky udržateľnej regionálnej spolupráce v strednej Európe.

DRÁMA VO VZDELÁVANÍ 101

METODICKÁ PRÍRUČKA
DRÁMA VO VZDELÁVANÍ 101

KĽÚČOVÉ SLOVÁ

dráma vo vzdelávaní, DIE, vzdelávacia dráma, zážitkové učenie sa, účasť, kritické myslenie, riešenie problémov, imaginárny svet, posilnenie postavenia, dialóg, mládež

KORENE

Korene metodiky, ktorú dnes nazývame dráma vo vzdelávaní (Drama in Education – v skratke DIE) siahajú až do skorých 20. rokov 20. storočia, kedy sa rozvíjali progresívne vzdelávacie hnutia. DIE sa objavilo v britskom vzdelávacom systéme až v 50. rokoch 20. storočia. Henry Caldwell-Cook písal vo svojej knihe The Play Way (1919) o dramatickej činnosti, ako o metóde učenia. Tvrdil, že učenie pochádza zo skúseností a činnosti namiesto počúvania a čítania: „V mladosti je prirodzeným prostriedkom štúdia hra." Koncom 60. rokov sa používanie drámy ako pedagogického nástroja stalo normou. Tomu do značnej miery pomohli teoretické diela ako Detská dráma Petra Sladea (Child Drama, 1965) a Rozvoj osobnosti pomocou drámy Briana Waya (Development Through Drama, 1967) a vplyvní praktizujúci odborníci ako Dorothy Heathcote a Gavin Bolton. V súčasnosti je to rozšírená a rôznorodá metodika vzdelávania používaná po celom svete.

METODOLÓGIA

Dráma vo vzdelávaní sa zameriava na organizovanie skúseností vo fiktívnom prostredí. Je to skupinová aktivita, v ktorej sa buduje imaginárny svet, do ktorej sa účastníci zapájajú prostredníctvom rolí. Vo fiktívnom svete sa stretávajú so skutočnými problémami a prostredníctvom tohto procesu získavajú skutočné skúsenosti a vedomosti. Účastníci môžu zahrať, vyskúšať, otestovať rôzne nápady, myšlienky, hodnoty, úlohy a jazykovú formuláciu v rámci realistických štruktúr (t. j. v situácii, ktorá sa zdá byť skutočnosťou). (Kaposi, 2008; Szauder, 2006).

Povaha tvorby spôsobuje, že si mladí ľudia uvedomujú svoj vplyv na proces, povzbudzuje ich a pomáha im naformulovať a zdieľať svoje názory artikulovanejším spôsobom.

DIE podporuje diskusie, kreativitu a je otvorená príspevkom od účastníkov, ktoré môžu mať rôzne formy a úrovne angažovanosti a aktivity prostredníctvom hry. Podporuje aktívnu účasť, kritické myslenie a učenie sa hravým a neformálnym spôsobom. Prirodzenou podstatou DIE je podporovať aktívnu participáciu účastníkov a pozvať ich k spolupráci, aby si vytvorili názor a vyjadrili svoje myšlienky rôznymi spôsobmi (napr. prostredníctvom dialógu, aktivít, živých obrázkov, rozprávania príbehov, pohybu, atď.) a prostredníctvom dramatických nástrojov.

Naša metodika je založená na skúsenostiach z praxe DIE, ale čerpá inšpiráciu aj z iných spoločensky angažovaných umeleckých praktík, ako je komunitné divadlo, výraz tela (body expression), improvizácia a fórum divadlo. Základom nášho pedagogického prístupu je udržať zameranie a cieľ vzdelávací procesu, no zároveň byť aj otvorený pre experimentovanie s témami a záujmami komunity s ktorou pracujeme. Z toho dôvodu môže byť dodatočným výsledkom procesu predstavenie, živý obraz, krátky film, rapová pesnička alebo dokonca písaný príbeh. Všetko je možné, kým je to v súlade s našimi počiatočnými cieľmi a je v prospech účastníkov.

Našim zámerom je pomocou tejto metodiky zvyšovať citlivosť mladých ľudí a pomôcť im v procese sebapoznania, budovania dôvery a posilnenia sebadôvery v prospech využitia ich plného potenciálu. Ak vedieme proces pozostávajúci z viacerých sedení, zvyčajne si zadefinujeme konkrétny zámer celého procesu, ale každé sedenie má aj svoj vlastný „malý" cieľ. Jednotlivé sedenia sú samostatnými celkami, ale môžeme ich začleniť aj do väčšieho obrazu - vždy prispôsobenému originálnemu zámeru a príslušnej cieľovej skupine.

Témy, ktoré zvyčajne spracúvame, sú založené na sociálnych a politických javoch. Považujeme za dôležité posilniť mladých ľudí – najmä znevýhodnených mladých ľudí – a rozvíjať ich kritické myslenie a empatiu. Rovnako je zásadné zvyšovať ich povedomie o dôležitosti aktívnej účasti, napríklad v rozhodovacích procesoch alebo vo vlastnej komunite.

Medzi naše cieľové skupiny patria znevýhodnené deti a mládež vo veku od 10 do 18 rokov, vrátane mladých ľudí žijúci v dočasnej starostlivosti, detí pochádzajúcich z ťažkého prostredia alebo menšiny a mladých ľudí, ktorí sa musia vyrovnať so sociálnymi, geografickými a hospodárskymi ťažkosťami.

PROCES

Na nasledujúcich stránkach uvádzame príklad procesu drámy vo vzdelávaní a ukážeme aj jeden plán sedenia, ktorý môže byť jeho súčasťou. Sedenie je možné využiť aj nezávisle od procesu ako samostatný workshop.

- **Zázemie účastníkov:** mladí ľudia (s ťažkým zázemím, napríklad žijúci mimo svojich rodín), vek 14- až 18 rokov.
- **Cieľ procesu:**
  - Vytvoriť bezpečný priestor a pocit komunity
  - Zvýšiť sebavedomie účastníkov
  - Nadviazať kontakt medzi účastníkmi
  - Uvedomiť si silu nášho tela, hlasu a kreativity
  - Pripraviť sa na vytvorenie krátkeho filmu
  - Pripraviť sa na nadchádzajúci proces fórum divadla
  - Baviť sa

- **Zameranie procesu:** personálny a komunitný rozvoj, príprava spoločnej tvorby na tému týkajúcej sa účastníkov

- **Výsledky vzdelávania (niektoré zručnosti a postoje, ktoré sa majú podporovať u účastníkov):**
  - Osobný a komunitný rozvoj
  - Rozvoj reči tela a povedomia o tele
  - Zvýšené sebavedomie a prehĺbenie sebapoznania
  - Aktívne zapojenie sa do tvorby vlastnej budúcnosti

Vzor procesu:

- **Počet sedení:** 12
- **Frekvencia sedení:** jedno stretnutie v rozsahu 1,5-3 hodiny týždenne
- **Návrhy na rámcovanie procesu:** Navrhujeme zapojiť účastníkov do aktívneho vytvárania pravidiel skupiny. Týmto gestom im prideľujeme zodpovednosť a ukazujeme im, že ich názor je dôležitý, zároveň si precvičia ústny prejav a sebauvedomenie. Odporúča sa mať presný časový rámec pre proces, ako aj pre každé sedenie (napr. rituál na začiatku a na konci, ktorý môže byť pohyb, pieseň, zapálenie sviečky alebo akýkoľvek iný znak vybraný facilitátorom).

Číslo sedenia	O čo ide? Čo je cieľom stretnutia?	Použité nástroje, na čo sa dá príkladové stretnutie použiť?	Tipy, rady
Sedenie 1-2	úvodné a teambuildingové stretnutia, vytvorenie bezpečného priestoru	komunitné divadlo, DIE hry, reč tela	Rituály môžu byť užitočné v procese -- pomáhajú účastníkom spájať sa a rozpoznať, aký druh činnosti nasleduje. Nástroj pomáha pri vytváraní rámca pre celý proces.
Sedenie 3-4	nájsť si svoje miesto v skupine, vytvoriť spolupatričnosť	komunitné divadlo, zbor, improvizácia	Vytvoriť identitu skupiny môžeme rôznymi spôsobmi. Riešením spoločných kreatívnych úloh a zdolávaním výziev si účastníci uvedomujú čo ich spája a spoločne zažijú momenty radosti a úspechu. Tieto zážitky vytvárajú prirodzené puto medzi účastníkmi, ktoré je nevyhnutné, aby sa členovia skupiny stali zhovorčivejšími a otvorenými.
Sedenie 5-6	sebapoznanie, prebudenie nášho tela a prežívanie individuálnej tvorivosti	reč tela, komunitné divadlo, improvizácia	Využite svoje vedomosti, ktoré ste získali počas prvých stretnutí so skupinou. Už viete, aké sú ich silné stránky, s akými aktivitami sú spokojní alebo aká hudba sa im páči. Ponúknite im výzvu a pozvite ich pomaly mimo ich komfortnú zónu; dostatočne ďaleko na to, aby rástli, ale zároveň aby sa cítili bezpečne.
Sedenie 7-8	Prebudenie našich hlasov a prežívanie kolektívnej kreativity	hlasový tréning, zvukové scény, procesná dráma	Ako sa účastníci postupne otvárajú a zapájajú svoju kreativitu, môžete im ponúknuť úlohy, ktoré si vyžadujú viac individuálnej iniciatívy.
Sedenie 9-10	rozvíjať kreativitu, sebavedomie a komunitu, priblížiť sa k sebapoznaniu a vyjadrovaniu	Kolektívna/skupinová improvizácia, výraz/reč tela, zvukové scény	Dôverujte účastníkom, nechajte ich precvičovať svoje doteraz získané vedomosti a zručnosti. Vytvorte im na to priestor a dovoľte im experimentovať.
Sedenie 11-12	nájsť tému pre fórum divadlo alebo predstavenie / krátky film / pieseň, ktorú vytvárame	DIE hry, procesná dráma, obrazové divadlo, arteterapia Vzor sedenia Správy / Novinky týždňa by sa mohol použiť tu.	Na konci nášho procesu nastáva čas, aby sa skupina zamyslela nad tým, čo je v centre ich myšlienok, čo ich posúva a zaujíma, a aby si vybrala tému, ktorú spracujú pomocou vybraných nástrojov (napr. divadlo / fórum divadlo, rap, filmovanie atď.)

Papier na stene

Popisovacie fixky

Reproduktor na prehrávanie hudby

Samolepiace bločky

Malé nálepky v 3 rôznych farbách

VZOR SEDENIA | Správy týždňa

Projekt „Správy týždňa" z dielne organizácie Near Future Theatre in Education Group (Maďarsko) má za cieľ rozvíjať mediálnu gramotnosť prostredníctvom dramatickej pedagogiky u stredoškolákov žijúcich v Budapešti a okolí. Zameriava sa na náš vzťah k médiám a na návyky spojené s vnímaním a spracovaním správ.

Projekt „Správy týždňa" pozostáva zo série cvičení testovaných a zostavených vedomými úpravami. Téma je však jedinečná a vždy aktuálna, keďže cvičenia spracovávajú udalosti z predchádzajúceho týždňa. Vedúci workshopov sa pripravujú na každé sedenie samostatne, aby zabezpečili, že skúmané udalosti sú aktuálne.

Ciele:

- Prostredníctvom rôznych cvičení hľadáme odpoveď na nasledujúcu otázku: Ako odhaliť manipulatívne stratégie v každodenných správach?

Výsledky vzdelávania:

- Rámcovanie (framing) v médiách
- Osvojenie stratégií a zručností na získavanie a vyhodnocovanie informácií
- Precvičovanie kritického myslenia a monitorovania zdrojov
- Rozhľad o udalostiach aktuálneho týždňa

Trvanie: 90'

Veľkosť skupiny: 8-30 účastníkov

Vek účastníkov:

Miesto konania: prázdna miestnosť s dostatočným priestorom pre účastníkov, stoličky pre každého

Materiály: A4 papiere, stoličky, popisovacie fixky, nálepky, samolepiace bločky, reproduktor, jedna zo stien je pokrytá papierom, aby sme na ňu mohli písať.

ODIELE 11

Podrobný popis:

1. **SPRÁVY TÝŽDŇA 20"**

Cieľ cvičenia: Vytvoriť vzťah účastníkov k mediálnym správam a premýšľať o pojme správ

Pravidlá alebo varovanie: Je dôležité, aby ste na účastníkov nevyvíjali tlak. Je v poriadku, ak si na začiatku na nič nespomenú. Môžu použiť popisy ostatných ako inšpiráciu.

Poznámka pre facilitátora: Odporúča sa pustiť jemnú hudbu v pozadí, aby sa predišlo diskusiám a prílišnému rozprávaniu sa medzi účastníkmi, kým píšu na tabuľu.
Účastníci sa môžu predstaviť na konci, ak sa ešte nepoznajú, s odpoveďou na prvú otázku v reflexii. Je to dobrý spôsob na vytvorenie priestoru pre každého, aby povedali pár slov a prelomili sa ľady.

Popis: Facilitátor víta účastníkov. Poviem im základné informácie – zúčastnia sa workshopu, ktorý sa zaoberá mediálnym povedomím.

Správy: Facilitátor požiada účastníkov, aby napísali všetko na stenu, na čo si len spomenú o tom, čo čítali / videli v správach predchádzajúci týždeň.

Osobné správy: Na samolepiace papieriky si napíšeme „osobné správy" - (udalosti, ktoré sa nám stali predchádzajúci týždeň a ktoré považujeme za dôležité / pozoruhodné), a umiestnime ich na stenu vedľa mediálnych správ.

Úvaha s nálepkami: Účastníci dávajú rôzne farebné nálepky vedľa správy, ktorá: ich robí šťastnými (žltá); desí ich (zelená); považujú ju za najdôležitejšiu (oranžové).

Diskusia: Otázky: Čo ste cítili, keď... ...ste písali? ...ste sa pozreli potom na tabuľu? Prečo je tá konkrétna správa najdôležitejšia? Aký je rozdiel medzi osobnými udalosťami a správami z médií?

2. RÁMCOVANIE (FRAMING) V ČLÁNKU 30"

Cieľ cvičenia: Aby účastníci pochopili koncept rámcovania prostredníctvom príkladov z reálneho života; skupinová práca

Poznámka pre facilitátora: Môžete použiť fixky rozličných farieb na zvýraznenie rôznych znakov v texte (rámcovanie, dramatizácia, ľudia).
Ak vybranú správu z minulého týždňa rámcujú rôzne noviny odlišným spôsobom, môžete dospieť k zaujímavejším zisteniam. Nemalo by sa zabúdať ani na osoby, ktorú su spomenuté vdaných správach.

Popis: Pre nasledujúcu časť vytvoria účastníci štyri skupiny. Každá skupina dostane jednu správu z predchádzajúceho týždňa.

Úvod: Budeme sa zaoberať týmto článkom. Jeho témou je [...]. Čítali ste o tom alebo ste videli titulky?

Verbalizácia predsudkov a vzťahu k téme: Článok sme zámerne extrahovali z jeho prostredia, aby sme ho mohli objektívne preskúmať. Uhádnete, odkiaľ pochádza? Z akých médií? Aký je to žáner, typ správy?

Obrázok: K článku je priložená fotografia. Pre nás, ako pre vizuálne tvory, je to s veľkou pravdepodobnosťou tá prvá vec, ktorá priťahuje našu pozornosť. Pravdepodobne ide o vedomé rozhodnutie

- fotografa, aby fotku takto zarámcoval, alebo
- editora, ktorý si ju vybral pre ilustráciu.

Aká je vaša prvá asociácia, keď sa na ňu pozriete? Jedným slovom.

Gramatika: Prečítajme si celý text. Hľadáme dva znaky, ktoré môžu byť znakom snahy novinára nás ovplyvniť.

Rámcovanie (framing) - štúdie ukázali, že sme často silno iracionálni, spoliehame sa na množstvo mentálnych skratiek na urýchlenie procesu nášho uvažovania, čo nás môže urobiť mimoriadne citlivými na to, ako sú veci zarámcované. Čo je rámcovanie? George Lakoff, odborník na túto tému, často odkazuje na Richarda Nixona, ktorý v národnej televízii vyhlásil: „Nie som podvodník". Väčšina ľudí si okamžite predstavovala podvodníka. Hlavná chyba, ktorú Nixon urobil, bola v jeho rámcovaní. Tým, že povedal slovo „podvodník", vyvolal obraz, skúsenosť alebo

Správa z predchádzajúceho týždňa zo štyroch rôznych zdrojov (rovnaké správy zo 4 novín).

Pero/ceruzky

vedomosti spojené s podvodníkom v mysliach každého, kto sa pozeral. Napriek negovania rámcovania - ako to robil Nixon – je tento jav taký vplyvný, že sa rám najprv aktivuje, potom sa stáva silnejším.

Dramatizácia alebo používanie fráz, výrazov, ktoré vyvolávajú silnú emóciu alebo náladu.

Zozbieranie osôb spojených so správami: Pozbierajme všetkých ľudí, ktorí sú spomínaní v článku. Ako sú rámcovaní?

Zhrnutie: Aký je náš celkový dojem z článku?

3. NÁZORY 30”

Cieľ cvičenia: preskúmať, ako sú jednotlivci zastúpení, prezentovaní v médiách.

Poznámka pre facilitátora: Facilitátor by mal byť moderátorom diskusie; mali by umožniť záujemcom vyjadriť svoje názory, ale nedovoliť aby diskusia príliš odbočila od hlavnej témy.

Popis: Pracujeme opäť vo veľkej skupine, všetci spolu. Facilitátor prezradí, že každá skupina pracovala s tou istou správou, len z rôznych médií. V krátkosti porovnajme zistenia.
Účastníci si poznačia všetky osoby, ktoré sú spomenuté v článkoch. Porovnávajú, ako sú rámcované rôznymi médiami. Facilitátor napíše mená týchto ľudí na samostatné papiere A4 a prilepí ich všetky na stenu.

Prvé kolo hry v rolách: Facilitátor vytvorí kruh zo stoličiek smerom dovnútra. Dá papiere A4 predstavujúce každú osobu zo správ na samostatné stoličky.
Predstavte si, že títo ľudia sú všetci na rovnakom mieste v rovnakom čase a majú možnosť sa porozprávať. Postavte sa za príslušnú stoličku a môžete klásť otázky, urobiť vyhlásenia v mene týchto postáv.
Facilitátor moderuje konverzáciu / diskusiu medzi postavami. Môžu začať jednoduchým vzorcom otázok a odpovedí. Mali by sa zamerať na využitie mediálnej reprezentácie ako odrazového mostíka pri určovaní názorov postáv. Následne sa môžeme zahĺbiť do predstavených ideológií / svetonázorov. Na konci tejto časti ich požiadajte o záverečné vyhlásenie.

Druhé kolo hry v rolách: Teraz sa pokúsime nájsť „motory” týchto postáv. Motor bude v tomto prípade znamenať ich hlavnú hnaciu silu v prípade udalostí zobrazených v správach. Čo je skrytá myšlienka, čo ich poháňa? Akú majú motiváciu?
Následne sa môžu účastníci postaviť za stoličky ako tieto „motory“ a povedať: Som [...], motor/motivácia [koho].

Variácia: obrazové divadlo. Napríklad vytvorte obrázky postáv podľa toho ako sú prezentované v médiách versus ako oni vnímajú samých seba (na základe motorov). Ukážte vzrušujúce /napäté chvíle debaty a rozvíjajte ich, pohybujte sa, atď.

Úvahy prostredníctvom diskusie na tému mediálnej reprezentácie. Východiskový bod tejto diskusie: v diskusii boli všetky názory rovnocenné, ale v skutočnosti sú názory niektorých ľudí relevantnejšie pre určitú udalosť.” Aká je zodpovednosť novinára za to, komu dávajú hlas prostredníctvom článkov? Ktoré názory mali väčší dôraz ako iné? Koho vynechali, ale mali by spomenúť v správe?

Papiere A4

Stoličky

Fixka

Papier na stene

Fixky

4. **ZÁVER 10“**

Cieľ cvičenia: Ukončenie sedenia, reflexia

Poznámka pre facilitátora: Cvičenie interpretujte slobodne, osobné novinky môže byť výsledkom toho, čo sa naučili počas workshopu

Popis: Na tabuľu napíšeme osobné správy z posledných 90 minút. Facilitátor poprosí účastníkov, aby sa zamysleli nad tým, čo sa im prihodilo počas workshopu. Po krátkom rituáli sa workshop ukončí.

BIBLIOGRAFIA

In English

Bolton, G. M. (1979). *Towards a Theory of Drama in Education,* Longman
Neelands, J. (1984). *Making Sense of Drama: A Guide to Classroom Practice,* Heinemann
Neelands, J. (1998). *Beginning Drama 11-14,* David Fulton Publishers
Neelands, J. (2010). *Learning through imagined experience. In P. J. O'Connor (Ed.), Creating democratic citizenship through drama education: the writings of Jonothan Neelands.* Trentham Books
Neelands, J., Goode, T. (2015). *Structuring Drama Work: 100 Key Conventions for Theatre and Drama,* Cambridge University Press
O'Neill, C. (Ed.). (2014). *Dorothy Heathcote on Education and Drama: Essential writings (1st ed.).* Routledge.
Üstündag, T. (1997). The advantages of using drama as a method of education in elementary schools. In: *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13, 89-94.* (1997). Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/88128
Sarah Robson. (2018, January 8). *What is Theatre in Education and five reasons how it supports organisations to inspire positive change* [Blog post]. Retrieved from https://www.wearegibber.com/blog/what-is-theatre-in-education/
Slade, P. (1976). *An introduction to child drama.* London: Hodder and Stoughton.
Theatre in Education (n. d.). Retrieved from https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zsbjn39/revision/1
Way, B. (1967). *Development through drama.* London: Longmans.

In Hungarian

Kaposi L. (2008). *A drámapedagógia magyarországi történetéről.* In: Lipták Ildikó (szerk.): Tanítási dráma – Drámapedagógia a hátrányos helyzetű tanulók integrált nevelésének elősegítésére. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest.
Kaposi, L. (Ed.). (2013). *Drámapedagógiai olvasókönyv,* Marczibányi Téri Művelődési Központ
Kaposi, L. (Ed.). (2013). *Játékkönyv,* Marczibányi Téri Művelődési Központ. Retrieved from https://pdfslide.net/documents/kaposi-laszlo-jatekkoenyvpdf.html
Lipták, I. (Ed.). (2008). *Tanítási dráma - a drámapedagógia a hátrányos helyzetű tanulók integrált nevelésének szolgálatában,* Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság. Retrieved from http://www.szitoimre.com/doc/28_dramapedagogia.pdf
Szauder, E. (2006): *Inkluzív nevelés – Drámapedagógia (Kézikönyv a pedagógusképző intézmények számára.)* SuliNova Kht. Budapest.

Useful websites

Website of IDEA (International Drama/Theatre and Education Association): https://www.ideadrama.org/
Website of HUDEA (Hungarian Drama in Education Association): http://drama.hu/
Online archive of the Drama in Education Magazine published by HUDEA: https://drama.hu/category/dpm/
Information on performances and active practitioners of TIE in Hungary: https://www.szinhazineveles.hu/

FANNY HAJDÚ

Volám sa Fanny a v súčasnosti sa venujem herectvu a facilitácii. Vo svojej práci pre a s ľuďmi z okraju spoločnosti sa zameriavam na boj proti sociálnej nerovnosti a nespravodlivosti. Snažím sa spochybniť naše hlboko zakorenené sociálne štruktúry a systémy hodnôt. Moja práca sa zakladá na dráme vo vzdelávaní, ale zároveň neustále rozširujem svoj obzor a snažím sa začleniť iné metódy do svojej praxe, ako napríklad dokumentárne divadlo, divadlo utláčaných, telesný výraz, tvorba pre konkrétne miesto, kreatívne písanie. Žijem v Budapešti so svojou líškou, usmievam sa na cudzích, tancujem na ulici a niekedy aj slamujem. Nemám rada frázy ako „Ženy/Muži sú..." Kávu pijem bez cukru, tak hádam som už dospelá

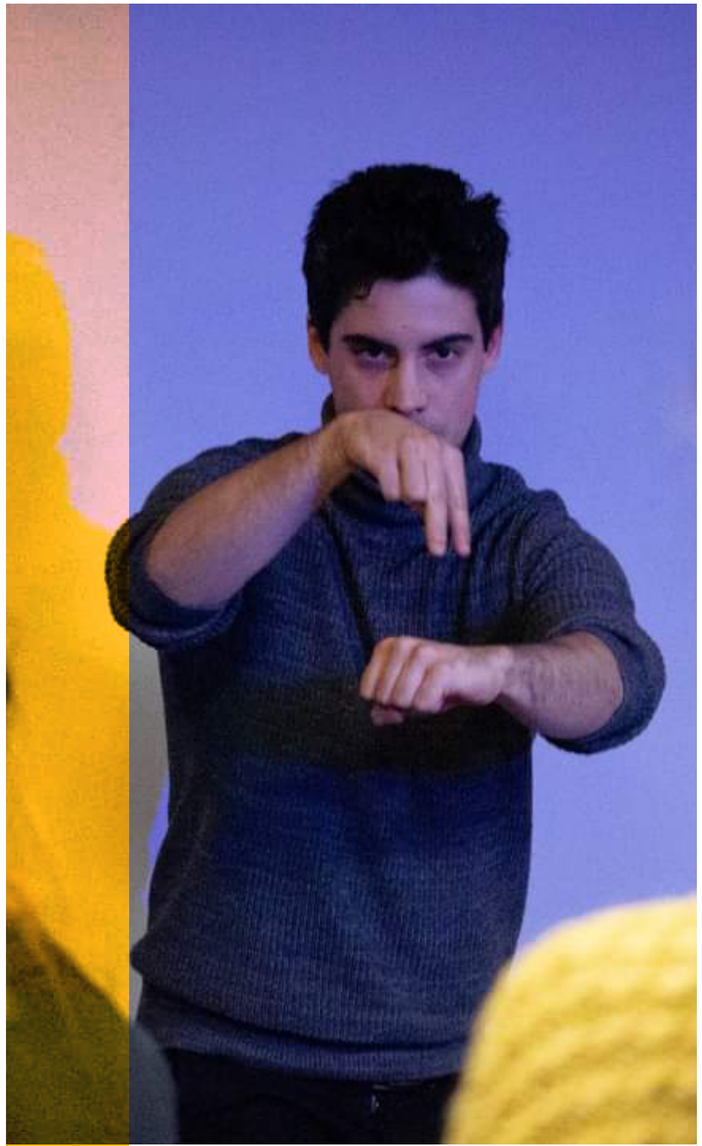

AMADÉ PÁL NYÁRY

Nedávno som dokončil svoje štúdiá v odbore dramatického inštruktora na Univerzite divadelných a filmových umení (SZFE) v Budapešti. Predtým som študoval na Umeleckej škole Istvána Keletiho (KIMI) v Budapešti. Venujem sa dvom oblastiam: jednak vzdelávaniu hercov a používania nástrojov divadelného umenia v rozvoji mladých; a na druhej strane využívaniu divadla a drámy ako nástroj pre obnovu spoločnosti a sociálnej zmeny (divadlo vo výchove, aplikované divadlo, dramatická výchova). V súčasnosti pracujem vo svojej alma mater, KIMI, kde učím herectvo, improvizáciu a teóriu drámy mladým ľuďom. So štyrmi bývalými spolužiakmi z univerzity sme založili združenie Blízka budúcnosť. Pracujeme s metódou divadla vo výchove a spolu s deťmi a mládežou z rôznych vekových skupín skúmame ľudské/spoločenské dilemy a otázky blízkej budúcnosti. Milujem svoju prácu, a keďže som videl Twin Peaks, pijem už len čiernu kávu.

ROZVOJ SOCIÁLNE ZAMIERENÝCH UMELECKÝCH POSTUPOV V KRAJINÁCH VYŠEHRADSKEJ SKUPINY

METODICKÁ PRÍRUČKA. ČASŤ 1.: DRÁMA VO VZDELÁVANÍ

Visegrad Fund

Pro Progressione

záhrada

Divadlo Archa

FUNDACJA STUDIO SKIT